

سازمان جهانی تجارت و سلامت (بخش اول)

صفحه ۱

در حال حاضر این سازمان دارای ۱۵۰ عضو پذیرفته شده و ۳۱ عضو ناظر است. ضمناً سازمانهای متعدد بین المللی (عمدتاً سازمانهای وابسته به سازمان ملل متحد) نیز در موارد خاص در این سازمان بعنوان ناظر حضور دارند. بیش از سه چهارم از ۱۵۰ عضو سازمان جهانی تجارت را کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته تشکیل می دهند.

عضویت در سازمان جهانی تجارت معمولاً بدنبال مذاکرات طولانی و تغییرات فراوان در نظام قانونگذاری کشورهای متقاضی صورت می گیرد. برای نمونه، کشور چین پس از ۱۴ سال مذاکره فشرده با اعضای مختلف گات و پس از آن با سازمان جهانی تجارت، سرانجام توانست به عضویت دائمی این سازمان درآید. روسیه نیز پس از نه سال مذاکره، هنوز نتوانسته پیش نیازهای عضویت در سازمان جهانی تجارت را بطور کامل برآورده نماید.

عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت

جمهوری اسلامی ایران نیز عضویت در این سازمان را در برنامه های راهبردی توسعه ای خود منظور کرده و در سال ۱۳۷۵ درخواست عضویت خود را به دبیرخانه این سازمان ارائه نمود. درخواست مزبور پس از طی فراز و نشیبهای فراوان در تاریخ ۵ خرداد سال ۱۳۸۴ با اجماع اعضای سازمان جهانی تجارت پذیرفته شده و از همین تاریخ، جمهوری اسلامی ایران به عنوان ناظر در این سازمان عضویت پیدا کرده است.

دفتر نمایندگی تجاری جمهوری اسلامی ایران وابسته به وزارت بازرگانی در سال ۱۳۷۵ با هدف پیگیری الحاق جمهوری اسلامی ایران به سازمان جهانی تجارت، بعنوان عضو دائمی، تشکیل گردیده است. این دفتر در حال حاضر فعالیتهای خود را در پنج حوزه اصلی دنبال می کند:

- * مذاکرات تجاری
- * آموزش و اطلاع رسانی
- * هماهنگیهای اجرایی
- * پژوهش و مشاوره
- * ارتباطات بین المللی

موافقت نامه های سازمان جهانی تجارت

بطور کلی موافقت نامه های سازمان جهانی تجارت در سه گروه کالاها، خدمات و مالکیت معنوی (فکری) تنظیم شده است. این موافقت نامه ها، اصول یکپارچه سازی عرصه بین المللی تجارت و استثنائات مجاز آن را بوضوح معین کرده و تاکید بر تعهدات تک تک کشورها مبنی بر کاهش تعرفه های گمرکی و دیگر موانع تجاری در راستای بازگشایی بازارها و حفظ آن می کند. در این موافقت نامه ها، روشهایی برای حل و فصل مناقشات نیز پیش بینی شده و راه حل های ویژه ای را برای کشورهای در

در ابتدا لازم است به این نکته اشاره شود که اطلاعات موجود در این شماره و شماره بعدی در خصوص سازمان جهانی تجارت، صرفاً برای ارتقای آگاهی بوده و بیانگر نگرش مسوولین وزارت بهداشت و نظام جمهوری اسلامی ایران نیست.

* آیا می دانید که عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت چه تاثیری بر مدیریت سلامت خواهد گذاشت؟

و مفهوم توریسم درمانی، مشاوره های طبی، حق معنوی، حقوق بیماران، نحوه ارائه خدمات بهداشتی درمانی، وضعیت کلینک ها و بیمارستانهای زنجیره ای، واردات تجهیزات پزشکی، دانشگاههای بین المللی و چه تغییری خواهد نمود؟

سازمان جهانی تجارت (World Trade Organization - WTO) از اول ژانویه ۱۹۹۵ جایگزین نظام اجرایی موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) (General Agreement on Tariffs and Trade- GATT) در ابعادی گسترده تر شد.

مقر این سازمان در ژنو است و ریاست فعلی آن بعهده آقای پاسکال لامی است.

سازمان جهانی تجارت بدنبال مذاکرات دوره ای اروگوئه (سال ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۴) تشکیل شد و امروزه به مهمترین نهاد تجارت جهانی تبدیل گردیده و قواعد و مقررات آن ناظر بر بیش از ۹۵ درصد تجارت کالا و خدمات مورد مبادله میان کشورهای جهان است.

هدف این سازمان ایجاد یک نظام قانونمند تجاری بین کشورهای عضو برای افزایش اشتغال و درآمد و ارتقای سطح زندگی در سایه مناسبات تجاری قابل پیش بینی، مطمئن و شفاف است، به نحوی که توسعه تجارت با روندی پایدار و با حفظ محیط زیست ادامه یابد.

سازمان تجارت جهانی بر اساس اصل "یک کشور، یک رای" استوار است و اصول اساسی آن عبارتند از:

- اصل عدم تبعیض
- اصل تجارت بدون مرز
- اصل شفافیت
- اصل تجارت عادلانه یا منصفانه

در ضمن حفظ مناسبات تسهیل کننده با کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه یافته در جهت تعامل بهتر و ساده تر و در نظر گرفتن استثنائاتی در تعهدات پذیرش در سازمان جهانی تجارت برای رعایت نظم عمومی، اخلاق، بهداشت انسان، حیوان، نبات و از اصول دیگر این سازمان است.

هدف اصلی این موافقت نامه بهبود شرایط سرمایه گذاری و یکپارچه سازی تدریجی منطقه ای و جهانی تجارت خدمات می باشد.

بر مبنای این موافقت نامه خدمات به ۱۲ بخش و ۱۵۵ زیر بخش تقسیم شده اند که از مهمترین آنها می توان خدمات مالی شامل (بانک و بیمه)، مخابرات، حمل و نقل، ساختمان، گردشگری، خدمات بازرگانی و خدمات حرفه ای را نام برد. همچنین در این موافقت نامه به واسطه ماهیت متفاوت خدمات و کالا، شیوه عرضه نیز برای خدمات تعریف شده، بطوریکه با گذشت زمان حیطه خدمات از حدود مرزها فراتر رفته و امکان حضور تجاری عرضه کننده خدمات در کشورهای مصرف کننده میسر گردد. بر اساس این موافقت نامه کشورها متعهد به خارج شدن تدریجی از انحصاری بودن عرضه خدمات و گسترش دسترسی به بازار خدمات گردیده اند.

۳- موافقتنامه جنبه های تجاری حقوق مالکیت معنوی (فکری)

این موافقت نامه به عنوان یکی از مهمترین اسناد و یکی از سه رکن اصلی موافقت نامه های سازمان جهانی تجارت است. از مهمترین ویژگیهای این موافقت نامه می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- از نظر پوشش، انواع مختلف حقوق مالکیت فکری از قبیل حق نسخه برداری و حقوق جانبی (حقوق اجرا کنندگان، تولیدکنندگان آثار صوتی، و سازمانهای پخش رادیو تلویزیونی)، علائم تجاری، علائم جغرافیایی، طرحهای صنعتی، حق اختراع طرحهای ساخت مدارهای یکپارچه و اطلاعات افشاء نشده را شامل می گردد.

- ضمن تعیین حداقل استاندارد ها، به برخی از کنوانسیونهای سازمان جهانی مالکیت فکری (World Intellectual Property Organization - WIPO) از قبیل کنوانسیون پاریس برای حمایت از مالکیت صنعتی، کنوانسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری، کنوانسیون بین المللی حمایت از اجرا کنندگان و تولید کنندگان آثار صوتی و سازمانهای پخش رادیو تلویزیونی (کنوانسیون رم) و معاهده مالکیت فکری در خصوص طرحهای ساخت مدارهای یکپارچه (معاهده واشنگتن) اشاره نموده و مقررات ماهوی آنها را لازم الاجرا دانسته است.

- با تأکید بر مسأله اجرا، به مواردی از قبیل رویه های اداری، مدنی و کیفری اشاره نموده و رویه های خاصی را برای اجرا در مرزها بیان می کند.

- در خصوص حل و فصل دعاوی میان اعضای سازمان جهانی تجارت، بخش حل اختلاف سازمان را برای رسیدگی پیش بینی کرده است که در آنجا رای نهایی صادر می شود.

منابع برای مطالعه بیشتر:

- Blouin.C, Drager.N, Smith.R. International Trade in Health Services and the GATS. The world Bank 2006.
- Helfrich.C.The WTO and Health.
<http://www.washington.edu/wto>
- <http://www.WTO.org>
- <http://www.WHO.org/>
- <http://www.hcs.harvard.edu>
- <http://www.farsnews.com/ 85.07.03>
- <http://www.irtr.gov.ir>
- <http://www.wipo.int/>
- <http:// www.wtoarticles.com>

حال توسعه ارایه می کند. در واقع در بسیاری از موارد، مفاد این موافقت نامه ها بعنوان قوانین تجاری سازمان جهانی تجارت تلقی می شوند.

فهرست مهمترین موافقت نامه های WTO

- ۱- موافقتنامه های چند جانبه تجارت کالا
 - موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت ۱۹۹۴
 - موافقتنامه کشاورزی
 - موافقتنامه اعمال اقدامات بهداشتی و بهداشت نباتی
 - موافقتنامه منسوجات و پوشاک
 - موافقتنامه موانع فنی بر سر راه تجارت
 - موافقتنامه اقدامات سرمایه گذاری مرتبط با تجارت
 - موافقتنامه راجع به اجرای ماده ۶ موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت ۱۹۹۴
 - موافقتنامه راجع به اجرای ماده ۷ موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت ۱۹۹۴
 - موافقتنامه بازرسی قبل از حمل
 - موافقتنامه قواعد مبدا
 - موافقتنامه رویه های صدور مجوز ورود
 - موافقتنامه پارانه ها (سوسیدها) و اقدامات جبرانی
 - موافقتنامه حفاظت ها
- ۲- موافقتنامه عمومی تجارت خدمات و ضمایم
 - ۳- موافقتنامه جنبه های تجاری حقوق مالکیت معنوی (فکری)

۱- موافقتنامه های چند جانبه تجارت کالا

تا مدتی نزدیک به پنجاه سال، نظام تجارت چند جانبه، به تجارت کالا محدود می شد و موافقتنامه عمومی تعرفه تجارت (گات ۱۹۴۷) تنها موافقتنامه چند جانبه کالایی در این نظام به شمار می رفت.

سازمان جهانی تجارت علاوه بر کالا در دو حوزه اصلی دیگر شامل خدمات و حقوق مالکیت معنوی (فکری) نیز وارد شد. در حوزه خدمات، موافقتنامه عمومی خدمات (General Agreement on Trade in Services – GATS) و در حوزه مالکیت معنوی (فکری)، موافقتنامه جنبه های تجاری حقوق مالکیت معنوی (فکری) (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) از دستاوردهای آن محسوب می شوند.

۲- موافقتنامه عمومی تجارت خدمات

با توجه به نقش خدمات در تجارت کالا و حجم قابل توجه تجارت خدمات و نیاز به وجود یک چارچوب حقوقی منسجم در خصوص تجارت خدمات، موافقت نامه عمومی تجارت خدمات از ژانویه سال ۱۹۹۵ تدوین و تصویب شده و به اجرا گذاشته شد.

موضوع شماره پیشین: ضریب جینی

موضوع شماره آینده: سازمان تجارت جهانی و سلامت (۲)